

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

M megjelenik minden nap a hetfé és
kannep utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kőszírok visszatérítésére
vagy megőrzésére nem vállal közt.Hirdetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, április 24.

A Jádpaták erejének értékesítése Nagyváradon.

Írta: Dr. Károly Irén.

Rupcsics és Szűts magánmérnökök, f. évi április hó 2-án a város tanácsához fölötté érdekes ajánlatot nyújtottak be a 72 kilométer távolságban fekvő Jádpaták vizerejének elektromos *erőátvitellel* való értékesíthetése végett.

Az ajánlat röviden elmondja a tervet is: hogy a Jád mellett vízi és elektromos művet épít a két tervező; hogy a turbina tengelyén kifejtett 4000 lóerőnek 75%-át forgóáramú rendszerrel 25,000 volt feszültséggel Nagyváradra szállítják, itt 3000 voltra letranszformálva a városnak rendelkezésére bocsátják, ha a város 50 éven át bankszerűleg eskomptálható 185,000 korona annuitásra kötelezi magát.

Az ajánlat szerint 3000 lóerő állana napi 30800 — s évi 11,242,000 lóerőórával a város rendelkezésére.

Az ajánlattevők az egész műnek a várossal megkötendő szerződés keltétől, illetve a kormányhatósági engedélyek elnyerésétől számított 18 hónap alatt való felépítésére és üzemképes állapotban való átadására kötelezik magukat, feltéve, hogy a vezetéknek az utak mentén való kiépítését az illetékes hatóságok megengedik.

Ha a város a felajánlott tetemes vizierő elektromos energia alakjában saját és lakosainak céljaira értékesíteni tudja, kétségtelen, hogy e terv megvalósítása Nagyváradon úgy az ipar fejlődésében, mint a köz- és magánvilágítás terén messzevágó átalakulást idézhet elő, hisz a város oly olcsón adhatja az elektromos energiát, hogy szegény és gazdag, kis és nagy iparos egyaránt igénybe veheti.

Ha azonban a város sem a maga, sem lakossága céljaira nem képes e nagy mennyiségű energiát gazdaságosan értékesíteni, mert szükségletét, igényeit messze fölül mulja: úgy a különben olcsónak tartott, nagy arányban előállított elektromos energia az évi 185,000 koronára annuitás, és a legalább is 350,000 koronára rugó évi rendes üzemkiadás mellett már nem lesz olyan nagyon is olcsó, sőt kedvezőtlen körülmények közt még drága is lehet; mert a mily arányban nem tudja a város saját területén értékesíteni a termelt áram kilowattóráját, olyan arányban növekedik a hasznosított energia kilowattórájának az ára.

Már pedig jelenleg, sőt még a közel jövőben is alig képes akár a város, akár lakossága ekkora mennyiségű energiát kihasználni. Sőt most még arra sincs kilátás, hogy a rendelkezésre álló energiából a város saját területén akkora mennyiséget tudhasson értékesíteni, a melyből, hogy ha már a nagy kockázatnak nem is megfelelő, de mégis valamelyes biztos jövedelemre tehetne állandóan szert.

Állításunk mellett szólnak a következő körülmények. Az ajánlattevők a legnagyobb

bevételt a magánfogyasztók után várják; a várostól a közvilágítás czimén 60 ezer koronát várnak, a városi vízmű és hűtőtelephez szükséges hajtóerőért 20,000 koronát számítanak, tehát összesen csak 80,000 koronára becsülik a város szükségleteire megkívántató energia évi árát.

Nézzük tehát azt a jövedelmet, a mire a város a magánfogyasztók után számíthat saját területén, mert idegen falvakban, városokban nem házalhat a város, legalább mostani szervezetével nem, elektromos energiájának elárúsítása, ellenőrzése végett.

Legnagyobb jövedelmet vár a vállalat a magánvilágításból, évi 280,000 koronát. Az ajánlat ugyanis azt hiszi, hogy Nagyváradon már 2—3 év múlva 20,000 *magánlámpát* gyűjthet össze, s felteszi, továbbá hogy mindegyik lámpa 16 n. *gyertyafényerejű* lesz, s ezenkívül meg azt is gondolja, hogy e 20,000 izzólámpa mindegyike *évenként 700 óráig* fog égni.

Hát csak az a kár, hogy ennek a számításnak minden fontos része csak *puszta feltevés*. Először is valószínűtlen, hogy már az első 2—3 év után a vállalat 20,000 *magánlámpát* kapcsoljon be; az meg majdnem hihetetlen, hogy mind a 20,000 izzólámpa egytől-egyig 16 n. *gyertyafényerejű* legyen, hisz azok, a kiknek a fényezésre nem telik, nagyon sokan vagyunk ilyenek, s a vállalat is nagyon hivatkozik az ilyenek világításának a megkönnyítésére, megelőgszenek a 10 n. *gyertyafényerejű* izzólámpával, sőt még az 5 n. *gyertyafényerejű*ével is; azt meg már elképzelni is nagyon nehéz, hogy minden egyes lámpa e 20,000-ból évenként 700 *óráig* égjen. Ellentmond ezeknek a feltevéseknek a gyakorlati élet adata, az elektromos és gázvilágítással berendezett városok idevágó statisztikája. Ez a feltevés nagyon merész. Mert csupán azért, mert az elektromos energia ára nagyon olcsó, senki, normális körülmények közt, sem szükség nélkül a lámpák kellő számát meg nem kétszerezi, sem a megfelelő számú lámpákat csupán az olcsóság kedvéért a szükséges időnél kétszerannyi ideig nem égeti; mert különben, a mit nyerne a réven az olcsó energiával — elveszítene a vámon — akár a kétszeres számú lámpák égésórájával, akár a rendes számú lámpák kétszeres égésidőjével.

Már pedig ez következne be, ha az ajánlat feltevése állana, mert 700 órasi égés normális viszonyok mellett nem szerepel. Nálunk a gázgyár — egyik nekem szóló cikkemben — azt mondja, hogy 350 órasi égés a rendes; a Ganz és Társa cég a városi, elektromos magánvilágításra szintén 350 órát számít, a világítás szakbizottsága, a mint tudom, 400 órára tette a magánvilágítás évenkénti idejét.

Különben itt közlök néhány olyan külföldi várost — a hol az elektromos energia kilowattórája a világításra épen annyiba, vagy csak kevéssel többbe jő, mint a hogy Nagyváradon a vállalat árúsítja energiáját — csupán azért, hogy belássuk azt, hogy az elektromos energia olcsósága miatt egy város lakossága sem hasz-

nál fel magánvilágítására annyi kilowattórárt, a mennyire az olcsóság czimén egyesek számítanak. Ime, néhány kikapott adat. Heilbronnban egyedül a magánvilágítás céljára esik évenként 1000 lakosra 6737 kilowattóra, egy kilowattóra ára 39.4 fillér, tehát egy hectowattóra ára nem egészen 4 fillér. Saarbrückenben 1000 lakosra esik 1776 kilowattóra, egy kilowattóra ára 45.6 fillér, egy hectowattóráé tehát 4.56 fillér. Görlitzben 1000 lakosra esik 2940 kilowattóra, egy kilowattóra ára 44.7 fillér, tehát egy hectowattóra ára 4.47 fillér.

(C. Döpke, Vereinigung der Elektrizitätswerke, 1901.)

Az ajánlat tervezete szerint Nagyváradon a magánvilágításra esnék már 2—3 év után, 1000 lakosra körülbelül 14,000 kilowattóra.

Ha pedig e felsorolt városok által felhasznált kilowattórák számainak a középértékét: 5000 kilowattórárt fogadnám el a számítás alapjául, esnék Nagyváradra a magánvilágításra: $51 \times 5000 = 2,550,000$ hectowattóra, a minek az ára 4 fillérével csak 102,000 korona volna.

De én ezeket a statisztikai adatokat csak azért hoztam fel, hogy a magánvilágításra felhasznált olcsó energia számadataiból belássuk, hogy az olcsóság egymagában nem lehet ok a fénypazarlásra.

Én tehát, nehogy a kákán is esomót keresőnek tűnjék fel, elfogadom a számítás alapjául még azt is, hogy 2—3 év multán 20,000 *magánlámpára* számíthat a vállalat, sőt nem teszek kifogást az ellen sem, hogy mindegyik *magánlámpa* 16-os lesz; de már a semmiféle adattal nem támogatható évi 700 órasi égést leszálítom évi 400 órára, noha vannak, kik még ezt is sokalják; már pedig ha ily alapon teszszük meg a számítást, nem 280,000, hanem csak 160,000 korona évi jövedelmet várhat a vállalat.

$$\frac{2000}{2} \times 4 \times 400 = 1600000 \text{ fillér.}$$

Ime csupán a magánvilágítás czimén, már 120,000 koronával kevesebb jövedelme lenne a vállalatnak, ha a tulsók évi égés óraszám a normalis keretbe szorul.

A leendő közuti vasut részére — pedig ez is nagy kérdés, hogy lesz-e valaha — évenként 200 lóerőt vesz fel évi 30,000 koronával. De a közuti tervezete szerint is elegendő 150 lóerő, következésképp itt is a bevétel csak 22,500 korona lehet; elesik ismét 7500 korona. De ha nem lesz villamos vasutunk, már e czimén elmarad 22,500 korona jövedelem; pedig manapság Nagyváradon a bizalom ebben az irányban a nullával határos.

Remélhető bevétel volna még a vállalat szerint a kisiparosoktól 150 lóerő után évi 3000 óra mellett a 12 fillérével — 54,000 korona; a malmoktól 200 lóerőnek 6500 órasi használásából a 4 fillérével — 52 ezer korona.

A magánfogyasztók után tehát Nagyváradon, az első 2—3 év után, több jövedelemre nem számíthatunk. Volna tehát a vállalatnak e czimén összesen 288,500 korona bevétel.

Ha a magánosoktól várható eme 288,500 K. bevételhez hozzáadjuk a Nagyvárad városá-

tól kapható 20,000 koronát, mint a vízmű és hűtőtelephez szükséges elektromos hajtóerőnek az évi árát, nemkülönben a város közvilágításához szükséges energia árát, a 60,000 koronát, mint a hogy a vállalat számítja, — pedig ez 50 éven át kissé sok, hisz házi kezelés mellett sem kerül ennyibe — ugy kitesz az összes bevétel 368,500 koronát. Az ajánlatban kitüntett 250,000 korona tiszta haszon tehát 15,500 koronára zsugorodott össze. Ezért a csekélységért pedig — de valószínű, hogy még ennyi jövedelem sem lesz — ily felelősségteljes, nagy kockázattal összekötött vállalatba, a jelenlegi viszonyok közt a város saját érdekében be nem mehet. Ha a város bizonyos volna arról, hogy a kisipar fellendülésének egyedüli tényezője az olcsó hajtóerő, s meggyőzőné a tapasztalat is a várost arról, hogy az olcsó hajtóerőre berendezett ipartelepeket a kisiparosok saját előnyükre mohón keresik fel, ugy még talán volna a városnak jogszíme, hogy ha nem is ily alakban, de valamelyes kockázattal a vállalat realizálását elősegítse. De a tények nem serkenthetik még ebben az irányban sem a várost, legalább Budapest városa nem, hol két effajta ipartelep is van, s az egyik egész üresen áll, a másikat pedig csak félig-meddig veszik igénybe a kisiparosok.

Mivel az ajánlat a városnak évenként 11,242,000 lóerőórát bocsátana rendelkezésére, de a város ezeknek a lóerőóráknak az előbb mondottak alapján az első 2—3 év után a legnagyobb valószínűség mellett még harmadrészt is alig értékesítheti, kérdés, hát csakugyan olyan nagyon olcsó egy hasznosított lóerőóra ára? Előbb megnézzük, hogy mennyibe jó egy lóerőóra termelésének az ára. Az ajánlat szerint az üzem évi kiadása 353,000 korona, ha ehhez a kiadáshoz hozzáadjuk a városi hálózat kiépítésének költségét, a megfelelő számú transzformátorok árát, vagyis eme beruházásköltségének évi circa 22,000 korona annuitását, kitesz az évi kiadás 375,000 koronát, következésképp egy lóerőóra termelés költsége = $\frac{375,000}{11,242,000} = 3.3$ fillér.

Mivel pedig a rendelkezésünkre álló lóerőóráknak a legjobb esetben csak harmadrészt tudjuk értékesíteni, egy hasznosított lóerőóra ára háromszor nagyobb lesz, azaz circa 10 fillér.

Vagy ha a lóerőórát kilowattórában akarjuk kifejezni, — mivel a hálózatban, a trans-

formátorban, a wattmérőkben, a motorokban bizonyos %-nak megfelelő energia veszteség van, 736 watt helyett 665 wattot számítok egy lóerőnek, — lenne egy kilowattóra termelésének a költsége = $\frac{3.3 \times 1000}{665} \approx 5$ fillér; a hasz-

nosított kilowattóra ára itt is háromszor drágább lesz, azaz körülbelül 15 fillér. Az igaz, hogy a világítás céljaira egy kilowattórának ez a 15 filléres ára nagyon olcsó, de mar motorokhoz hajtóerőnek nem olyan nagyon olcsó; pedig a világítás céljaira felhasznált kilowattórák száma csekély a gépek hajtására számításba vett kilowattórákhoz viszonyítva.

Ne képzeljük tehát, hogy a már gőzre berendezett, egésznap üzemű, nagy erővel dolgozó malmok azonnal igénybe veszik az átalakítás költségét megkívánó elektromos hajtóerőt, pláne akkor, mikor kevés kilátásuk van arra, hogyha az elektromos műbármilyen okból nem volna képes szolgáltatni a szükséges hajtóerőt, hogy ezért a veszteségért megfelelő kártérítésben részesül- nének.

De különben is a gőz által előállított lóerőóra ára abban az esetben, ha több lóerőt termelünk és ezt évenként 3250 órán át értékesíthetjük, nem is olyan sokkal drágább, mint a megfelelő nagyságu vízzel előállított elektromos energiának óránkénti ára. Igy Svájcra vonatkozólag, hol nincs köszén, Jenny Dürst (Fr. S. Nitti, Forse Idrauliche, Napoli, 1902. p. 60) érdekes statisztikai adatokat közöl arra nézve, hogy miként változik egy lóerőóra ára a különböző hajtóerők szerint akkor, ha mindig nagyobb és nagyobb számban állítjuk elő a lóerőt ugyanazon 3250 órás évi üzem mellett; s kimutatja, hogy ha 500 lóerőt állítunk elő gőzzel, egy lóerőóra ára csaknem annyiba jó, mint a vízerejével fejlesztett elektromos energiának lóerőórája.

Igy nem csodálkozhatunk azon, ha a der-nai részvénytársaság, a mint hallom, épen a 12-ik órában, szintén ajánlattal szándékszik a városhoz fordulni a végből, hogy e várostól 42 kilométer távolságban fekvő nagy lignit-telepének kihasználatlan erőforrását a város köz- és magánvilágításra elektromos energia alakjában értékesítse. Maholnap oda jut a város, hogy mindennap egy új ajánlattal kell el- és leszámolna; ugy látszik az önzetlen ajánlattevők a várost egyedül az adózó polgárok érdekében,

minden magánérdek nélkül valóságos kényszer- helyzetbe akarják sodorni.

A Jád patak erejének felhasználását tervezők azonban a fentebb vázolt s talán peszsimistikusnak látszó nézet ellenében azzal védik ajánlatuk helyességét és biztos jövedelmezőségét, hogy a városnak bérletszerződést ajánlanak avval a czállal, hogy ők a várost az első években a kezdet nehézségein átvezetik mint bérlők, s így a város a megállapított bérletszerződés lejártá után ugy technikailag, mint fizetileg kifejlesztett s begyakorolt vállalat birtokába jut, melyből aztán csak az erkölcsi és anyagi hasznot huzhatja.

Helyes; de ki biztosítja kellőleg a várost ama nagyon könnyen beállható eset ellen, hogy a bérlők már az első 2—3 év után a be nem vált számítás, vagy bármely más okok folytán fizetéseketlenek lesznek, s a város nyakán hagyják az értéktelen, nem jövedelmező s céljának meg nem felelő művet; mert esetleg ők sem tudják másutt, csak Nagyváradon, és itt csak részben, értékesíteni azt az energiát, melynek ha nemis egészben, de legalább nagyobb részben való értékesíthetése czéljából valóstották meg tervöket s írták alá bérletszerződésüket. Tisztességes szándékot tetelezek fel mindenki- ben; de reményében, feltevésében tévedhet mindenki. Ne hozza fel senki azt, hogy a bérlők majd néhány százezer korona biztosítékot tesznek le; ez nem elegendő garancia a várostól elvállalt óriási nagy és hosszuidőre terjedő kötelezettséggel szemben; itt csak több millió korona letétele nyújthat kellő biztosítékot és meggyugvást, minden más ígélet csak üres szóbeszéd!

A milyen bizonytalanságban van a város a bevétel mekkoraságával szemben, ép oly kevés meggyugvást találhat az üzem évi kiadásának a nem teljes részletezésében s a nagyjában odavetett végösszeg bizonytalan mekkoraságában; hisz nemcsak a részletes tervek hiányzanak az ajánlathoz, de a tervezet megvalósításához szükséges befektetési összeg is ismeretlen, s így a tervezett realizálása nemcsak nem ellenőrizhető, felülnem vizsgálható, hanem ezek alól szándékosan ki is van véve.

Már pedig a városnak, ha körütekintő akar lenni, nemcsak a bevételt, hanem az évi kiadást is, ép oly mértékben, ha jobban nem, kell ismernie már csak azért is, hogy megítél-

A „TISZANTUL“ TÁRCZAJA.

A társaság babonái.

A Katholikus Szabad Liceum záróünnepélyén előadta: Özv. dr. Személy Kálmáné.

(Vége.)

Az elhelyezkedésnél is óvatosságnak kell lenni. Az asztal szegletét jó lesz mindenkinek kerülnie. A házasulandó ifjunak vagy férjhez adó lánynak mindig két testvér közt van helye s utóbbi világért sem szabad tükör alá ültetni, mert akkor pártában marad. Társalgás közben vigyázni kell, hogy többen egyszerre ne beszéljenek (azt mondják, hogy ez főleg a társaság szebbik felének esik nehezére), mert megtörténik, hogy ketten egyszerre mondanak valamit s akkor egybe fognak szeretni, a miből vitriol dráma fejlődhetik. De ha már megtörtént, hogy egyszerre mondták ugyanazt, akkor gyorsan öltsek egymásba kezeik kis ujját, mondják ki 3 köl-tőnek nevét s gondoljanak valamit, a mi így okvetlen teljeseedsbe fog menni.

Ha valakinek jobb arca ég, jó lesz, ha a társaság félrevonult, sutgó csoportjához siet, mert ott őt szapulják. Rosszat bátran lehet egymásról mondani a társaságban, de ha valakit dicsérnek: okvetlen kopogtassák meg az asztal alsó lapját ily szók kíséretében: »Jó órá-

ban legyen mondva« vagy »El ne kiáltam«. (»Unberufen« mondásnak pompás magyar fordítása.) Mikor aztán hirtelen csend támad az egész társaságban: akkor angyal suhan át a szobán; — csak hogy azt mondják: angyalok ma már ritkán látogatják a társaságot.

De nemcsak társalgásból áll az össze- jövetel. Szóba jöhet már az evés-ivás is. Fődolog, hogy senki fel ne döntse véletlenül italát, mert a folyadék iránya oly dolgot jelenthetne, milyent mai napság nem szeretnek — a házastársak. Az sem tanácsos, hogy egy asszony más asszony férjének poharából igyék, vagy viszont. Pedig bájtalban már nem hiszünk, legfőllebb feledést keres az erősebb nem az italban, míg a gyengébb ma is szeretne a választottnak ételébe valami olyasmit keverni, mitől az hajlandóbbá legyen. Mely törekvés a köznépnél ember áldozatokat is szed. No de ha jól esik az étel s kiürülnek a tálak: másnap ragyogó jó idő lesz s elfeledhetik az emberi gyarlóságokat a vendégek. A háziak pedig lakoma után a boldogok álmát alhatják, föltéve, hogy minden vendég leült ottléte alatt s nem vitte el álmukat.

Ime, mennyi babonája akad a társaságnak egy lakoma keretében is. Ha pedig ezekről a babonákról statisztikát készítünk: kitűnik, hogy a legtöbb a nőkre vonatkozik. Mi tagadás benne, hogy a nők különösen szeretik a babonát. Már Zwingli megmondta, hogy »Az

asszony tökéletlen, csacska, babonaságra hajló Isten teremtese« s ha nem is fogadjuk el azt az állítását, hogy »tökéletlen«, meg »csacska«: a babonássággért nincs mit pironkodni; mert Géasártól Napoleonig minden nagy ember babonás volt. Bizony a biblia, meg a világtörténet tanúság rá, hogy kezdettől fogva a nők rész- sítették legnagyobb pártfogásban a babonát.

Milyen hálátlan mégis a babona! A ked- vezőtlen hatásu babonás személyek legtöbbje nő. Az asszony minden kis nagy bajnak okozója. Ma is ha ezt a kifejezést halljuk »Valóságos sárkány«, »igazi boszorkány«, nem mindjárt nőre gondolunk? Hány és hány boszorkányt égettek el Kálmán királyig és azontul! Irják, hogy volt olyan németországi falu, hol csak két asszony maradt meg a többi mind elégették mint boszor- kányt. Az ördögöt pedig legfőllebb csak »üzték«, a garabonciás diákon meg mulattak is.

Ennek dacára a nő, az önfeledt nő hiven kitarott a babona pártján mind máig. Külö- nösen az alsó néposztály nője, — kinek ebbeli hűségét a műveltség s a tünemények okainak ismerete sem teszi próbára. Dusan is virágozik a nép között ma is a babonának külön- féle és sokszor veszedelmes faja; búvölés, búba- jolás, megigézés, varázsolás, kuruzsolás, ráolvasás, jövendölés, halottidézés, kísértetjárás s. t. b. De ezekben a népbabonákban az ugynevezett tár- saság nem találja gyönyörűségét, sokkal inkább

hesse, vajjon a javítások, ujitások, biztosítások stb. címén előirányzott összegek a befektetés összegéhez mérten ennek hány %-át teszik, s hogy eme részlet kiadások tényleg megfelelnek-e az effajta természetű vállalatoknál, műveknél előforduló, szokásos elfogadott értékmennyiségnek.

Az igaz, hogy az évi annuitásból, a 185,000 koronából, következtethetünk arra az összegre is, melyet a befektetésre lehetne fordítani; de ebben az ajánlatban még azt az összeget is csak gyanítanunk lehet a részletes tervek és költségvetési előirányzatok hijján; még a betekintés lehetősége is el van zárva a város előtt. Mert bármily tetszhetős is az az érvelés, hogy mindezekhez a városnak nincs is köze, nem is tartozik rá, hogy a tervezők e vállalatot megnyírt és hogy valószínű meg, mert a város, ha kötelezi magát és fizeti az évi annuitást, úgy is megkapja az előszabott elektromos energiát: ez az argumentálás a jelen vállalatra nem illik. Ez az érvelés talán abban az esetben állaná meg helyét, ha a város az 50 éven át arra kötelezné magát, hogy csak akkora energiának fizeti megszabott árát évenként, a mekkora mennyiséget fel tud használni, mihelyt azonban a vállalat bárminő okból nem képes energiát szolgáltatni, a város szintén nem tartozik a vállalatnak fizetni, — pedig még ez a feltétel is nagyon enyhe, mert hasonló esetekben a vállalat pénzbírsággal is sújtható, — de a jelen ajánlat egész szelleme, egész természete, minden kikötése teljesen ellentétes természetű. Ez az ajánlat ugyanis 50 éven át évenként kér a várostól 185,000 korona annuitást, sőt kikötö az évi üzemköltségek fedezését is; ígér pedig mindezek fejében akkora elektromos energiát, mekkorára a városnak szüksége nincs s még nem is tudja értékesíteni. Ilyen vállalatnál tehát, hol a kockázatot a város magára vállalta s az egész felelősség is rá nehezedik, még pedig 50 éven át, a tervezők pedig a sikertelenség esetében az anyagi felelősségét nem tudják, vagy legalább nem hajlandók magukra vállalni: a városnak feltétlen kötelessége, hogy úgy a részletes tervek felülbírálsáról gondoskodják, mint a befektetendő összeg nagyságáról, az építkezés ellenőrzéséről teljes, biztos megnyugvást szerezzen, sőt a város még a megfelelő garancia követelésről sem mondhat le egyszerűen. Hisz, ha a tervezet az életképes-

ség, a jövedelmezőség csirait önmagában hordja, akkor a tervezők sem a részletektől, sem a kellő garanciáktól nem fognak elzárkózni, ezek nélkül pedig a város, legalább jelenleg, a vállalatot magáévé nem teheti a könnyelműség megérdemelt vádjá nélkül.

Sőt a város az ajánlatból még a vállalat technikai részéről sem szerezhet részletes tudomást a kellő adatok hijján. Nem a tervezők ismert szaktekintélyéről esik itt szó; de már mégis a városnak tudnia kellene, ha ekkora nagy kötelezettséget akar magára vállalni, legalább azt a csekélységet, a mi az egész vállalat gerinczét képezi, hogy a vízmennyiség lesz-e minden időszakban akkora, mint a hogy a számítás feltételezi; vajjon télen át a vizet adó erek nem fognak-e befagyni; vajjon 20—30 év idevágó, hiteles statisztikai adata minden évben igazolja-e azt a vízmennyiséget, melyet a számítás feltételez? Sőt még a városnak kötelessége az is, — hogy országos hírű bel- és külföldi szaktudósokkal vizsgálta felül ennek a nagy kockázattal járó, de jelentőségteljes vállalatnak minden ízében a tervezetét; már pedig erre az ajánlat még időt sem engedett, hisz ajánlatát, melyet 2-án adott be, csak május 30-áig tartja érvényben.

Ha mindezekhez az aggályokhoz még hozzá vesszük azt a felette fontos körülményt is, hogy a városnak a gázgyárral kötött szerződése 1903. év végén lejár; hogy a város nemcsak pénzügyi, de a köz- és magánvilágítás szempontjából sem hajlandó a gázgyárral újból szerződést kötni, hanem a fejlődés, a függetlenség a haladás, de főleg az anyagi haszon szempontjából önmaga akarja felépíteni az elektromos művet s önmaga fogja üzemben tartani is: ily viszonyok között a város derekasan csak akkor jár el hivatásában, kötelességében, ha a városi elektromos hálózatot, melyre e vállalat elfogadása esetében is szüksége van a városnak, már most önmaga építi fel, a gépeket pedig, melyekre a vállalat megvalósítása után is, mint rezerv gépekre szintén szüksége lesz, már most önmaga beszerzi, szóval, ha az elektromos művet önmaga létesíti. Mert ha a vállalatához tapadó aggodalmak eloszlának, ha a vállalat kiadása és bevétele közt a különbség nagy és biztos jövedelmet mutat, úgy a városnak semmi akadályja nem lesz a vállalat megvalósítására abból, hogy már most felépíti a hálózatot és eleve gondoskodik a

reservgépekről; ha pedig a vállalat bárminő okból meg nem valósítható, legalább a város nem fog két szék között maradni; következésképp a városnak már most fel kell építeni a minden körülmények közt szükséges elektromos telepet és hálózatot, és pedig úgy a jövedelmezőség mint az ésszerűség szempontjából csak házi kezeléssel.

A csengeri választás.

A Kossuth-párt tagjának, *Luby* Bólának a mandátumát megtámadván az ellenpárt, a Kuria tegnap tárgyalta a petíciót. Határozatát ma délben hirdeti ki a bíróság.

Polónyi Géza jelöltsége.

A zirczi kerületben a függetlenségi-párt *Polónyi* Gézát léptette fel, aki elfogadta a jelöltséget, habár nem tartozik a pártklub tagjai közé.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, április 24.

Ma csendesesen hullámozott az *igazságügyi vita*. Az ügyvédek felvonulása még egyre tart. Elsőül *Issekutz* Győző lépett ki a porondra és szólt az igazságügyhöz, ügyvédkérdéshez és az ezekkel összefüggő problémákhoz. Ő a szabad ügyvédi pálya híve és az ügyvédek baján úgy akar segíteni, hogy nagy mértékben tereljék át őket a közjegyzői és bírói pályára.

Várady Károly a miniszternek a törvényalkotásban végtelen lassúságot vet szemére és különösen furcsa, hogy a híres jogásznemzet még nem tudta megteremtteni sem az általános polgári törvénykönyvet, sem a büntető törvénykönyvet. Határozati javaslattal is ostromolta a miniszteri nyugdíjat és a zugirászatot.

Kiss Emil kormányparti üdvözölte a polgári törvénykönyv tervezetét és a perrendtartást.

Elnök *Apponyi* Albert gróf.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után elnök néhány beérkezett irományt terjesztett elő. Ezután az

azokban az aristocraticusnak vélt babonákban, melyeket a spiritismus hozott forgalomba.

A régi társadalomban is voltak a spiritismuskor hívei: tánczoltattak asztalt századokkal ezelőtt is, szólaltatták a holtak szellemeit. A jósoknak olyan nagy befolyásuk volt még az államéletre is, hogy régi évkönyvek szerint sokszor hatóságilag kellett eltüntetni a szellemidézést, mint a politikai s gazdasági viszonyokra káros tevékenységet. Hanem a művelt és előkelő társaságokban talán soha sem örvendtek olyan virágzásnak a spiritismus babonái, mint mai nap. Tudományos színezetű munkák terjesztik a hódoló hívek apostolkodásán kívül tanait minden európai nyelven, főként a praktikus angolok nyelvén. Magyar nyelven is egymást érik a spiritizmust tárgyaló munkák s nem egy újabb szépirodalmi műben megtaláljuk a spiritismus nyomait.

Gondolatolvasás, gondolatátvitel, hypnotizálás, szellemidézés a jövendőlések különféle neme u. m. a tenyér vonalaiból, a kéz alakjából, fényképrázatból (chiromantia, chirog nomantia, krystallogantia) s. t. b. s. t. b. mik réges-régen csak a bűvészek és jósok kizárólagos mestersegei voltak, most a társaság közkinccsei.

A modern izlés szerint ma-holnap többé nem az egészséges jó kedvű, élénk társaság lesz a »válogatott«, hanem az olyan, melyben minél több a csöndes elmélkedésre hajló, érzé-

keny, ideges, egyen, kik között aztán könnyen akad egy kiválóan alkalmas, ugynevezett »médiüm«, a ki a társaságot a szellemekkel hozhatja kapcsolatba. Az ilyen médium ma olyan kapós a társaságban, mint egészségesebb izlésű korokban a kicsapongó vidám, ötletes ember. Mert ha van médium, lehet szellemet idézni.

Hisz kezdetleges népeknél is, a vallás gyakorlatnál lényeges szerep jutott a szellemeknek, az elhalt emberek lelkeinek. De azok, ha hívták e szellemeket, alázatosan áldozatot mutattak be nekik s így fohászokdáltak: »Kérlek titeket atyáink szellemei, kik előttünk oly nagy és nemes tetteket vittetek véghez, — adjatok jó sikert, szerencsét. Töltsétek meg aklomat barommal, megteráimat terméssel, házaimat gyermekekkel...« Ki imádkozná ma így a szellemekhez? Egyszerűen egy háromlébű asztalba, tallérba vagy írónba szólítják a spiritisták a kis és nagy halottak szellemeit, hogy szórakozásul szolgáljanak társas összejöveteleiken, melyeket seanceoknak neveznek.

E seanceokon se nem isznak, se nem esznek, még csak nem is szivaroznak. Sőt a lelkes spiritista, főleg a médium egy-egy érdekes seance előtt 3 napig koplal, hogy beteg idegei annál érzékenyebbek legyenek. Talán ezért sokkal több a nagy városok intelligens házaiban a seance, mint a közönséges lakoma. S az egybegyűlt vendégek egyéniségén szinte eltűnik

az anyag — csupa szellemnyavalyás, ideges mindenki. A jó vidéki vendég várhatná itt a habos kávé, meg a pástétomot.

De nem is szeretik itt az ilyen anyagias vendéget. Főleg a kételkedőt, mert az zavarja, riasztja a szellemeket.

Daczára annak, hogy mind gyakrabban részesülnek a spiritisták csalásai leleplezéseiben és hogy e modern babona sokat örületbe ejt, mai ideges korunkban mégis rohamosan elterjed a társaságnak mind nagyobb rétegeiben és mindenütt szörnyű pusztítást tesz a józan gondolkodásban, erkölcsökben, — a kevésbé művelt társasági elemek közt.

Különösen a jóslás terén veszedelmesek ezek a babonák, mert az kelt ma különösen érdeklődést. De hogynem! A mai nehéz megélhetési viszonyok között megtudni a jövőt, az esetleg jobb, mosolygóbb jövőt: mily becses nyereség! Mikor a boldogabb korok gyermeke is igrkezett a jövőbe pillanatani. Mikor nagy uralkodók, bölcs államférfiak, kitűnő mesterek is jósoltattak maguknak. Hogynem jósoltatna magának a mai kor küzködő gyermeke? Főleg a beteges, a szerencsétlen, ki csak a jövőtől várhatja baja orvoslását; a ki rendszerint babonásabb is mint az éptestű épelkű szerencsés halandó s a kit egy baljóslat könnyen meg-rabolhat a sors elviselésére szükséges lelki erejétől.

Igazságügyi tárca

folytatólagos tárgyalása következik.

Issekutz Győző: A bírák javadalmazásának emelését, különösen az első foku bíróságoknál föltétlen szükségesnek tartja, első sorban, hogy ne legyen utalva arra, hogy magasabb állásra törekedjék, másodsorban ne legyen lenyűgözve az anyagi gondok által s így minden erejét a kötelessége teljesítésére fordíthassa. (Helyeslés.) Be kell hozni a bíróságnál továbbá az előléptetési rendszert is. A bíróság függetlenségének megóvását két irányban tartja lehetségesnek: ha az előléptetési szabályzatot törvénybe iktatják és ha a minősítési táblázatokat közlik velük. A magyar bíróságnak igen sokféle elfoglaltsága van ma. Nemcsak a saját ügyeivel kell foglalkozniok, de pénz és egyéb kezelésekkal is. A törvényszékeknél például egy-egy számvetői állást kellene rendszeresíteni. (Ugy van! a jobb oldalon.) A közjegyzőségekről szólva kéri, hogy a közjegyzői állások magasabb rangú bírakkal töltsenek be, kik már nyugdíjba akarnának vonulni.

Avagy ruházzák annak egy részét át kiváló ügyvédekre. Neumann Arminnal szemben híve a szabad ügyvédi pályának. Nem szabad gátolni senkinek működését, ha már oklevelét megszerezte. Az ügyvédek segíteni leghatásabban úgy lehet, ha megnyitják előtte a bírói és közjegyzői pályát. Adják meg az ügyvédi karnak a teljes autonómiát, hogy meg ne történhessék az, ami megtörtént nem egyszer, hogy az ügyvédi kamara kizárt kebeléből valamely tagot és a megbélyegzettet a kuria ismét visszavétette a kamarába. (Felkiáltások: Ebben igaz van!) Bakonyival polemizálva, nem tartja helyesnek a halál büntetések eltörlését akkor, midőn valósággal napirenden vannak társadalmi életünkben a legraffinrozottabb gyilkosságok.

A kormány iránt bizalommal viseltetik s s nem a pártja álláspontjánál fogva, de a bizalomból kifolyólag a költségvetést elfogadja.

Ballagi Géza: Kitérő forma. Ezután mi is így teszünk! (Derűtség.)

Várady Károly: Az összes költségvetések közt a legalkalmasabbnak, legjobbnak s legrendszeresebbnek az igazságügyit tartja. E mellett józan takarékosságot lát benne, ami szintén előnyére válik. Nem is vonja kétségbe a miniszter alaposágát, csak végtelen lassu a törvényalkotásban.

Csufság, hogy a jogász nemzetnek csufolt Magyarországon még most sincsen meg az általános polgári törvénykönyv és a büntető

Ebben a mai levegőben, mely drót nélkül is elviszi már messze földre villamos üzenetünket, csodálatosképen benne van ennek az újabb időben felkapott babonának a miazmája, mely megfertőzteti sokszor a leghiggadtabb gondolkozású embert is.

Még az is, a ki a jóslatok teljesedésében nem a sors ön tudatos rendelkezését, hanem a véletlenség játékát látja; a ki az álomfejtésben csak eszmetársítást talál, az előérzetben, látományokban a lelki működés kapcsán csak az idegrendszer mozgási jelenségeit ismeri fel; a ki az asztaltánczolásban még eddig ismeretlen rezgési tünetényt, a medium írásában, beszédében még eddig ki nem derített képességet lát, vagy pedig a tulizgatott, beteges egy működését: még az sem tagadhatja, hogy vannak rá hatással a közkeletű babonák, a spiritista tünetények.

Védekeznünk kell e hatások ellen. »Ha rosszat álmodol — így tanácsolták régiek — fölébredéskor tekints az ablakra azzal az erős elhatározással, hogy feledni akarsz, és azonnal elszáll a rossz álom emléke.«

Ime az utmutató a védekezésre az öntudatlan lelki élet szörnyeit elűzi az öntudatos lelki élet; a káprázat szeszélyes alakjait, a kísértet rémeit eloszlatja a világosság, a félelem rémszülötteit megsemmisíti a szilárd erkölcsi erő. Csak nézzünk az ablakra erős elhatározással s szeressük a világosságot. Ne járjunk szikladokban, de napsütötte hegytetőkön, hol üde a levegő, hol közel van Isten. Ilyen magaslatokról tekintsük körül, s »ha szemünk tiszta tiszta a világ is.«

törvénykönyv megalkotása is késik a kiegyezés óta. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.) A bírósági eljárással nincs megelégedve. A bírói terem valóságos zsibvásár. Alig lehet ott érdemlegesen tárgyalni. A kuriai bírásoknak barátja, de véleménye szerint a kuria tanácsai nem mindig a törvény szellemében járnak el.

Egyáltalában hanyatlak az egész magyar bírói kar, ítélkezési képességét illetőleg. Ennek okát abban hiszi, hogy a kinevezések föltétlenül történnek. Gyakran egyéb mellék dolgokat vesznek tekintetbe és nem az arravalóságot, rátermettséget. A jogi oktatás fejlesztését rendkívül szükségesnek tartja. A kolozsvári egyetemet is olyan színvonalra kell helyezni, mint a budapesti. Egyáltalában a jogi oktatásra nagyobb gondot kell fordítani, ha azt akarják, hogy a mai helytelen viszonyok elmúljanak. Várady beszéde végén hibáztatja a nyugdíjtörvény egyes rendelkezéseit, így a miniszteri és az államtitkári nyugdíjakat, erre nézve két határozati javaslatot benyújt. A költségvetést nem fogadja el. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Öt perc szünet.

Szünet után

Kiss Emil: Miután először szólal fel, kéri a Ház jóindulatát és elnézését. Mindenekelőtt örömmel üdvözlö ama korszakalkotó művet, mely rövid idő alatt oly népszerűséget vívott ki magának, hogy minden olyan kérdésnél, melyre nincsen odavágó paragrafus, mégis ezt használva egyöntetűen járhatnak el úgy a bírák, mint az ügyvédek. E mű szálai, keletkezését illetőleg a hatvanas évekbe vezetnek vissza. Nem föltételes, hanem az idők folyamán leszűrődött igazságok terméke: a polgári törvénykönyvek tervezete. Egy másik nagyfontosságú művet szintén örömmel üdvözlöl s ez a polgári perrendtartás.

A kereskedelmi szakbírói intézményét nem tartja minden tekintetben helyesnek. A telekkönyvi rendtartás még nincsen szervezve s így nem felelhetnek meg mai jogigényeinknek. Ez elavult rendszeren mielőbb változtatni kell. Felkéri a kormányt, tegyen intézkedést a telekkönyvi egyszerűsítés és a tényekkel való összhangba hozatalának mielőbbi keresztülvételére.

A költségvetést elfogadja. (Helyeslés a jobboldalon.)

Zboray Miklós a biztosítási törvényt, **Radanovics György** a sommás bírások egyszerűsítését, **Buzáth** az uzsoratorvény revízióját, **Pintér Sándor** pedig az igazságszolgáltatás olcsóbbá tételét sürgeti.

Rabbi választás.

Egyszerre hárman is bele kaptak abba a cikkünkbe, melyben mi az antiszemitaokodás okát abban kerestük, hogy a zsidóságnak nálunk Jánus arcza van, s az antiszemitás a másik arcz szeplőit veti az egyik arcz hibájául is. Hozzá tettük, hogy e dolgon nem hogy segíteni igyekeznék a zsidóság intelligens és némileg hozzánk hasonlított része, hanem minden bajból, melybe zsidó pottyant, zsidó kérdést csinál.

Érdekesen nyilatkozik most a munkácsi hitközség intelligens zsidósága egy tiltakozásban, melyet a kormányhoz egy törvénytelen rabbi választás miatt intéztek.

»Az újonnan megválasztott főrabbi — mondja a kérelem — semmiféle iskolát sem végzett. Amaz állít, hogy a nyitrai polgári iskolában magánúton vizsgálatot tett, nem felel meg a valóságnak, hiszen lehetetlen, hogy csupán csak zsidóul beszélő ember magyar iskolában vizsgát tehessen. Lett volna ideje az új főrabbinak magyarul megtanulni, hisz husz éve eszi a magyar föld kenyerét. Nem az időhiány akadályozta őt a magyar nyelv tanulásában, hanem a lengyel zsidókban általánoságban meg gyökeresedett ama fanatikus elv, hogy a magyar nyelv tudása, a magyar szó kiejtése bűn és pokolra kárhoztató

dolog. A most 28 éves fiatal embert 14 évvel ezelőtt, tehát 14 éves korában törvénytelenül összeadták egy oroszországi zsidó leánnyal. Ez is példaadó erkölcsösség a hívek részére.

Kegyelmességedhez fordulunk, — folytatják a kérelmezők panaszkodásukat. — hogy mentse meg várcsunkat, megyénket a vallási vak sötétségtől. Az új rabbi családját követve és tőle pártfogolva üzönlötte el megyénket a sok foglalkozás nélkül való lengyel zsidó. Ez ez nem ránk, egyesekre jelent veszélyt, hanem az országra is, mert ez elem a szószékről hirdeti, hogy az iskolába járás elkarhozással jár, valláserkölcsi alappal nem bíró visszatartó szokásaikat ráerőszakolják a kevésbé fanatikusokra is és így megakasztják a magyarosodást és a haladást. Megszentségtelenítő előtűk minden, a mi magyar, a mi nem fanatizmus, hanem fölvilágosultság. E miatt lett legzetessé megyénkre, hogy hitsorsosaink nagy része semmittevésből él. Es e foglalkozás nélkül valóságnak mi az eredménye? Az, hogy a vagyon, az élet, az erkölcs itt mindig veszélyben forog. Ezért itt a nagy szegénység, a rengeteg bűnügy, a nagy romlottság és a korruptió.«

No hát itt a szeplős fele a Jánus arczzal, melytől elvált a másik, nem azonosítja magát, sőt tiltakozik ellene, és éppen ezért senki sem tehet a zsidóság bűnévé a felsorolt hitványságokat. Azok csak ama fanatikus tömeg bűnei, kik sem a zsidóságnak sem a hazának nem használnak s azért tenyésztésük ellen igen helyesen kezdik a tiltakozást azok, kik eddig és első sorban részesültek ilyenek miatt az ódiumban.

Mert aki a pokol kárhoztatát érzi ki a magyar szóból — olyannak nincs itt helye.

Reméljük, hogy alapos tisztogatást fog végeztetni azon a gennyedő helyen a magyar kormány.

UJDONSÁGOK.

Archimedes csavarja.

Elt az ókorban egy férfi, a ki egyéb okos dolgok közt kitalált olyan csavart, melyet elmes szerkezete miatt örökké lehet csavarni. El is nevezték ezt a készüléket a feltalálóról Archimedes csavarjának s aztán, mint annyi drága kincsét az ókornak, befutta ezt is a feledés homokja.

Az újkornak jutott a dicsőség, hogy az ókor remekműveivel újra boldogítsa az emberiséget. S a mint a feledés porától megtisztítva, diadallal vitték be a muzeumba a milói Vénust, épp olyan örömmel fedezte fel és épp oly diadallal vitte palotájába az archimedesi csavart is — a magyar királyi pénzügy.

A dicső csavar jelenleg éppen Nagyváradon működik általános boldog megelégedés közepette.

Az emberek örömtől sugárzó arczzal ujságolják egymásnak:

— Az én adómat 20%-kal emelték!

— Az enyémet 40%-kal.

— Az enyémet 60%-kal!

Ha egy-egy vidáman siető embert látsz, a kinek hóna alatt egy kazal papiros libeg a szélben, az bizonynyal az adóhivatalhoz siet — fizetési meghagyásokat kiegyenlíteni.

Ha egy-egy részeg embert látsz, az biztosan attól az örömtől ittasult meg, hogy utolsó párnáját is elszedték adóba.

Ha az ügyvédi kar boldogan állti az összes nem fizető feleket, az is a pénzügy érdeme. Hiszen nem pokoli gyönyörűség az, mikor az ügyvéd mindennap halomszámra kapja a fizetési meghagyásokat, melyek jó részének éppen semmi alapja sincs? Van egy nagyváradi elő-

kelő ügyvéd, a ki hétfőn *tizenkét* meghagyást kapott egyszerre. Van egy másik, a kit egyetlen rövidke sommás perben 5 lelet ért. Felperes helyett meglelelezik az alperest, kivetnek *törvényesen felbélyegzett könyvkivonati* másolatra számlabélyeghiány miatt (!) 50-szeres bírságot — hogya volna boldog az ügyvédi kar?!

Azt hisszük, a közvéleménynek adunk hát kifejezést, mikor kérjük a tekintetes pénzügyigazgatóságot összes kapcsolt hivatalaival együtt, sziveskedjék archimedesi csavarjával a boldog adófizetőket továbbra is vigan szerencséseltetni.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Április 26. A Sebes-Körözs társulat közgyűlése d. u. 8 órákor.

Május 11. Hangverseny a Fekete Sasban d. u. 5 órákor.

Május 27. Katolikus majális.

* A premontrei rend prépostja Nagyváradon. Az után a pompás ünnepély után, mely a premontrei rend ősi Jászóvárában folyt le a százados évforduló alkalmából, most megjelent városunkban a rend főpapja s megragadta az alkalmat, hogy mind azon kiváló polgároknál, kik városunkat és a megyét képviselték a rend ünnepén személyesen adja vissza a látogatást. Eddig meglátogatta a főispánt, alispánt, polgármestert, *Komlóssy* tanácsost, dr. *Rádl* Odön, *Wallner* Odön és *Márkus* László ügyvédek. Látogatást tett *Fável* püspöknel, majd kikocsizott *Pecze-Szt.-Mártonba*, hol meglátogatta *Lencsés* János plébánost s megnézte az uradalmat és *Félix-fürdőt*. Tegnap 7 órákor az *asszonyvásári* birtokra utazott *Szekeres* Odön jószágkormányzóval, honnan a fél 10 óras vonattal jött haza. Ma a rendház tagjait látogatja meg s d. e. 11 óra után tesz látogatást a káptalanban.

* A holdfogyatkozás áldozata. Prágából írják: Nagy szerencsétlenség érte Kubert képviselőt a holdfogyatkozás miatt. A képviselő két fia kedden este gróf Thun Oszkár palotájának erkélyéről nézte az égi tüneményt, miközben az egyik 11 éves fiu, hogy jobban lásson, nagyon előrehajolt és lebukott. A szerencsétlen fiu szörnyen halt. A képviselőt, aki herrendorfi birtokán időzött, azonnal értesítették fia haláláról, mely mélyen megrendítette.

* Császkai érsek nevenapja. *Császka* György kalocsai érsek tegnap ünnepelte hetvenötödik alkalommal nevenapját budavári palotájában. Az agg egyházfejedelmet a közélet kitűnőségei közül számosan üdvözölték. A gratulálók közt van a központi papnevelő intézet is, a melynek előjárósága nevében *Krizsán* Mihály pápai kamarás üdvözölte az érseket.

* Bimbóhullás. Részvétel vettük a gyász-hírt, hogy Bihar-Diószegen élete 3-ik évében elhunyt özv. Wisnyey Gyuláné kis fiacskája: Gyula. Temetése, ma pénteken lesz. — Másik kis halott a 4 hónapos kis *Karner* Lujza, *Karner* Gyula és neje *Fitz* Lujza kis leánya. Temetése holnap lesz d. e. 9 órákor a Mészáros-utcából.

* A tábori püspök Budapesten. Dr. *Belopotoczky* Kálmán tábori püspök, nagyvárad kanonok kíséretével tegnap délben Boszniából, a hol a tábori papok szolgálati viszonyainak felülvizsgálása céljából több napig időzött, Budapestre érkezett. A tábori püspök pár napot tölt a fővárosban. Itt tartózkodása alatt *Belopotoczky* a papnevelő-intézetnek a vendége. A püspök innen Bécsbe utazik.

* Az ereklye-muzeum Nagyváradon. Az 1848—49-iki és Kossuth-muzeum kiállítása már egészen elkészült. A muzeum gyönyörű képet nyújt. A szebbnél szebb széles nemzeti szintű szalaggal díszített csataképek a hősök és vértanúk arcképei történelmi sorrendben van elhelyezve a vármegyeház három oldalán húzott magas paraván falakon, az éjszaki oldalán felállított hosszú asztalokon a vértanúk és hősök ereklyéi, iratok és proklamációk láthatók. Az ünnepélyes megnyitás mint már közöltük, szombaton délelőtt 10 órákor lesz, melyre a meghívók mintegy 250, a mai postával lettek szétküldve. A nagyközönség számára hirdetés lesz kibocsátva, ez uton lesz meghívva. A meghívók az illetőknek belépti jegyül szolgálnak. Belépti díj 60 fillér személyenként gyermekeknek 20 fillér.

* Egy magyar miniszter, a ki rendjei nélkül halt meg. Semmi sem jellemzi a boldogult *Horánszky* kereskedelemügyi minisztert jobban, mint az a kijelentés, melyet egyik barátja a képviselőház folyosóján mondott:

— Ime egy magyar miniszter, a ki rendjei nélkül halt meg.

* Tavaszi fagy — bimbóhalál. Virágba borult minden kert a tavasz leheletére, aztán egy hirtelen fagy és a rózsaszín virágok fehéredni kezdtek, egy-egy szírom levált — meghalt a virág. — A kis *Bumbera* Margitka, ez a barackvirág színű üde szép gyermek, együtt ragyogott a tavaszi virágokkal s a korai fagy megsáppasztotta az üde rózsás arcot, fehér lett, hófehér mint a felke — meghalt ő is a tavasz virágaival. *Sirja* átülteti őt abba az örök kertbe, hol nincs mulandósága a virágnak, hol a tiszták örökre virulnak az Ur előtt. Egy anygallal kevesebb a földön, eggyel több az égben. A nagy világrendben ez csak egyszerű átváltozás, a szülői szívnek azonban sőtét, mély fájdalom, nagy mély fájdalom. A megfagyott fehér szirmokat pedig sodorja majd a csipős tavaszi szél az új hantra, együve a tavaszi fagy megsiratott, meghalt virágait. A társnői és tanárai körében is kiválóan szeretett leánya haláláról, mely városunk egyik legtekintélyesebb polgár családját borította gyászba, a család a következő gyászjelentést adta ki:

Bumbera Imre és neje *Tarr* Czeczillia a magok, valamint gyermekeik; *Bumbera* Erzsébet férj. *Mokos* Sándorné, *István*, *Mariska* és *Imre*, valamint *Tarr* Gyula, *Szobota* Mihály és neje, *Tarr* Lajos, *Tarr* Imre, *Csikós* János és neje szül. *Bumbera* Borbála sógor és sógor-nők, *Szentpály* György, özv. *Fehér* Péterné, *Bócz* Róza rokonok úgy a magok, mint az összes rokonság nevében is fájdalomtelt szívvel jelentik a szerető jó gyermek, illetve testvér, unokahug és rokonnak *Bumbera* Margitkának 1 éves képezdész folyó hó 24-én, reggeli 4 órákor, életének 15-ik évében, rövid szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai ugyane hó 25-én, délután 4 órákor fogtak *Szent János-utca* 328. számú háztól a róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni és az olasz-i közsirkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességetekre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1902. apr. 24. Az örök világság fényeskedjék neki!

* A városi árvaház ügyei. A nagyvárad városi árvaház igazgató-választmánya tegnap délután ülést tartott *Rimler* Károly polgármester elnöksége alatt. A tanácskozásban résztvettek: *Des Echerolles-Kruspér* Sándorné, özv. báró *Gerliczy* Félixné, özv. *Grunwald* Henrikné, *Mezey* Vilma, *Wechsler* Adolfné, özv. *Kunyhossy* Jánosné, *Ragány* János, *Darvassy* Sándor, *Stark* Gyula tagok, *Eleméry* Ferencz jegyző és *Bordé* Károly gondnok. —

Az elnök előterjesztette a két évnegyedre szóló költségkimutatást, a női választmány megjegyzéseivel. Kiadták a főszámvevőnek. — A leltárt rendben találták s az apróbb beszerzésekről szóló kimutatásokkal együtt elfogadták. — Vitát idézett elő a női választmánynak azon előterjesztése, hogy jövőben csak azokat az árvákat vigyék ki az iskolai szünidőben könnyebb szőlőmunkára, akik erre önként vállalkoznak; de ezeket is a városi szőlőtelepre. A többi növendékeket pedig szalma és gyékény munkára tanítsák a szünidőben. A munkából befolyó haszon az árváké lesz. *Stark* Gyula helyesnek tartja, hogy a növendékeket, mint eddig, könnyű szőlőmunkára használják fel. — A gondnok, hozzá intézett kérdésre kijelenti, hogy a szőlőkben a gyermekekre a vinczellér ügyel fel (!) — *Ragány* János helyesli, hogy ilyen munkára felhasználják a gyermekeket, ezáltal elsajátítják a szőlőmunkát, de szükséges, hogy a felügyelet a gazdák vállalkozás el. — *Des Echerolles* Kruspér Sándorné ellenzi, hogy egy vinczellér felügyelete alatt legyenek kora reggeltől késő estig a hegyen a gyermekek. — *Rimler* Károly elnök indítványára aztán kimondották, hogy kérdést intéznek a városi szőlőtelep felügyelő bizottságához, hogy ott alkalmazhatják-e a kő felügyelet alatt az árvákat. — Végül tudomásul vették, hogy az árva gyermekek munkája után az ő javukra befolyt 1072 korona összege a városi pénztárban helyezték el. Ezzel az ülés véget ért.

* *Brückner* bácsi meghalt. A legény-egyesületek és kath. körök fáradhatatlan agitátora, az egyesületi előadások pótolhatatlan mulattója *Brückner* bácsi tegnap éjjel Kalocsán elhunyt. Mint egy középkori vándorainok városról-városra járt, hogy mint ezermester mosolyt csaljon a komor ajkakra, megingassa a hitetlenek meggyőződését s egy kedves estével örvendeztesse meg, kiknek kevés jutott az élet örömeiből. Mindenütt jól érezte magát, de otthonál csak a katolikus köröket és legényegyesületeket tekintette, melyeknek nagyobb részt alapításánál is jelen volt. Ilyenkor megoldódott a nyelve s mit máskor keze ügyességével ért el, most lelkes szavaival vivott ki. Egyszer csak gyengélkedni kezdett, aggodalom szállta meg ismerőseit s *Császka* György kalocsai érsek magához vette az öreg urat, az irgalmasnővérek által ápolhatta s gyakran fölkereste, hogy könnyítsen szenvedésein. A szerető dédelgetés, az orvosi tudomány azonban nem volt képes megmenteni már őt. *Brückner* Ferencz Bihar megyében *Derecskén* született s előadásaival 66.000 koronát gyűjtött össze a kath. egyetek számára.

* *Vilma* királynő állapota. Hágai sürgöny szerint *Vilma* királynőt az orvosok, ha csak valamely előre nem látott komplikáció nem áll be, *veszélyen kívül levőnek tekintik*. *Ferencz* József király Henrik herceget, a királynő férjét felkérte, hogy őt a királynő állapotáról minden reggel és este táviratilag értesítse.

EGYESÜLETEK.

A *Fehér kereszt* közgyűlése. A *Fehér kereszt*-egylet tegnap délután 4 órákor a városháza nagytermében közgyűlést tartott, melyen jelen voltak *Mezey* Mihály, özv. *Des Echerolles* Kruspér Sándorné, báró *Gerliczy* Félixné, *Mezey* Vilma, *Bognár* Sándorné, özv. *Grunwald* Henrikné, *Wechsler* Adolfné, özv. *Recht* Ignácné, özv. *Kunyhossy* dr. *Kornstein* Lajos, *May* Sándor, *Winkler* Lajos, dr. *Gyémánt* Jenő, dr. *Grósz* Menyhért, dr. *Rácz* Ödön, *Bordé* Károly és többen. *Mezey* Mihály előadja, hogy a *Fehér kereszt*-egyesület ez idő

szerinti elnököt ért közismert katasztrófa szükségessé teszi az elnöki szék betöltését. Báró Gerliczy Félixné indítványára az eddigi elnök, dr. Bulyovszky József érdemeit jegyzőkönyvben megörökíteni határozatott. — Özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné indítványára Rimler Károly polgármester egyhangulag elnökké megválasztott. Az újonnan megválasztott elnököt Mezey Mihály üdvözölte, mire Rimler Károly meleg szavakban mondott köszönetet s tett ígéretet arra nézve, hogy tettekkel fogja megmutatni a humánusan működő intézmény iránt érzett jóindulatát. — A közgyűlés egyedüli tárgya az elnökválasztás lévén, ezzel véget ért.

IRODALOM.

Az Országos Pázmány-egyesület tagilletménye. Margalits Ede dr. egyetemi tanár, az Országos Pázmány-Egyesület nagybuzgóságú s áldozatkész elnöke a »Magyar Tudományosság« című munkáját följajánlotta az egyesület tagjainak első tagilletményül. Az érdekes s alapos tudással megírt munka harmadik kiadása most jelent meg s az illusztris szerző szíveségéből szét is küldetett az Országos Pázmány-egyesület tagjainak.

Franciaország mint nagyhatalom. A XVIII. századnak központja Franciaország története, ennek az országnak emelkedése egészen addig, míg Európa népei közt vezérszerpet nem viv ki magának annyira, hogy ez a vezérszerp a népekre már-már elviselhetlenül nyomasztó kezd lenni. Ennek az érdekes fejlődésnek tárgyalásával foglalkozik a Nagy Képes Világtörténet 158. füzeté, érdekesen, vonzóan tárgyalva a fejlődés kezdeteit.

Az egész nagyszabású irodalmi mű összesen 12 kötetből vagy 240 füzetből fog állani s azt dr. **Marczali** Henrik egyetemi tanár szerkeszti. Megrendelhető Révai testvérek könyvkiadó vállalatánál, Budapesten.

Igazságszolgáltatás.

A levélhordó gyilkosai.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, ápr. 24.

A kolozsvári esküdtszék ma ítélte a két elvetemedett csavargó fölött, kik ez év január havában *Bürger* kolozsvári levélhordót oly kegyetlen módon meggyilkolták. A borzalmas tett részletei a következők: Két csavargó, *Friedrich* és *Szöcs* tavaly Kolozsvárt egy udvari szobát béreltek s aztán a czimükre egy pénzesutalványon négy koronát adtak fel. A mikor másnap a levélhordó a pénzzel megjelent, *Friedrich* egy előre elkészített baltával leütötte, aztán társával együtt kirabolta. A gyilkosok azonban nem élvezhették a vér árán szerzett zsákmányt. A házbelieknek feltűnt a levélhordó elmaradása s a gyilkosokat még ott helyben elfogták.

A tárgyalás a kolozsvári esküdtszék előtt egy hét óta folyt. Tegnap a perbeszédre került a sor s azok meghallgatása után az esküdtek visszavonultak tanácskozásra s aztán kihirdették az eredményt.

E szerint az esküdtek *Friedrich* Ferenczet gyilkosság büntetésében találták bűnsnek s a törvényszék el is ítélte őt **kötél általi halálra**. *Szöcs* Gyulát és ifj. *Szabó* Istvánt, a ki a tett elkövetése alatt őrt állott, mint bűntársakat találtak bűnösöknek s 15, ill. 8 évi fegyházra ítélték.

A védők semmisségi panaszszal éltek.

Bartha sajtópörré Halász ellen.

Az E—k írja: A *Kolozsvári Friss Ujság* című krajczáros lap, midőn még *Nagyváradon* nyomtatott és *Halász* Lajos szerkesztette, egy sértő cikket közölt *Bartha* Miklós ellen, *Bartha* Miklós a miatt *Visontai* Soma orsz. képviselő által vádiratot terjesztett be a lap szerkesztője *Halász* Lajos ellen.

Ebben az ügyben tegnap volt a kolozsvári törvényszék vádhatósága előtt a főtárgyalás.

Elnök volt: *Szász* Béla. Birák: dr. *Gocs* Jenő és *Stefáni* Elek.

A tárgyaláson *Visontai* Soma felkérése folytán *Somody* István ügyvéd képviselőben dr. *Grün* A. Lipót ügyvéd-helyettes jelent meg.

Halász Lajos nevében dr. *Dési* Géza nagyvárad-i ügyvéd tette meg írásban kifogásait.

Először is kifogásolja, hogy nem a törvényszék illetékes az ügy elbírálására, hanem az esküdtszék, mert *Bartha* Miklós mint orsz. képviselő van benne tárgyalva.

Másodszor kifogásolja azt, hogy a cikkben becsületsértés és rágalom volna.

Dr. *Grün* felszólalása után a bíróság kimondotta, hogy az ügy nem az esküdtszék, hanem a *törvényszék bírálata alá tartozik* s hogy a cikkben igenis van *becsületsértés és rágalmazás*. E miatt az ügy elbírálása végett újabb tárgyalási napot fog kitűzni.

Megsemmisített esküdtszéki ítélet.

— Esküdtszéki főtárgyalás. —

Múlt év június hó 21-én *Millye* Gyula kir. táblabíró elnöklété alatt jött el a nagyvárad-i kir. esküdtszék *Karcza* Lajos bűntényében, ki egy korcsmai dulakodás alkalmával, erős felindulásában, nehéz mangurló ruddal úgy ütötte meg *Zurbó* napzámóst, hogy ez másnap belehalt fejébe. A vádhatóság képviselőjének indítványa értelmében mondták ki vétkesnek az esküdtek *Karcza* Lajost az erős felindulásban elkövetett halált okozó súlyos testi sértés büntetésében, mely verdikt alapján a kir. törvényszék *két évi börtönre* ítélte.

Dr. *Szabó* György védő az ítélet ellen semmisségi panaszszal élt, mivel a vádlott javára nem lett a jogos védelem kérdése az esküdteknek feltéve.

A kir. Kuria helyt adott a semmisségi panaszznak s megsemmisítette az esküdtszék ítéletét.

Ezen ügygel tegnap foglalkozott újból az esküdtszék *Nagy* Ferencz kir. törvényszéki elnök elnöklété alatt. Szavazó birák *Kepes* Miklós és dr. *Csulyok* Béla kir. törvényszéki birók voltak. A vádhatóságot *Gáthy* Bálint kir. alügyész képviselte.

Az esküdtszék megalakítása után elnök az ideiglenesen szabadlábra helyezett vádlottat hallgatta ki. *Karcza* Lajos vádlott részletesen adja elő a korcsmai duhajkodás előzményeit, hangoztatja ártatlanságát s hangsúlyozza, hogy tettét erős felindulásban azért követte el, mivel jelenlevő iskolatársának valamint önmagának is az életét veszély fenyegette.

A verekezésben részt vevők mint tanúk lettek kihallgatva, kik közül egyik-másik még a verekezés lefolyására is alig emlékszik.

Gáthy Bálint kir. alügyész a vádlottnak megbüntetését kéri, míg a védő felmentést esetleg a jogos védelem beszámítását.

Az elnök szokásos resuméja után félrevonult az esküdtek és a verdiktben bűnsnek mondták ki *Karza* Lajost az erős felindulásban elkövetett halált okozó súlyos testi sértés büntetésében.

A kir. törvényszék mint esküdtszék a verdikt értelmében a btk. 301. §-ba ütköző, a 306. §-a szerint minősülő és a 307. §-a első bekezdése értelmében bűnsnek mondta ki és *két évi börtönre* ítélte.

A védő 92. §-a nem alkalmazása miatt semmisséget jelentett be.

Elítélt párbajozók. Rigó László és

Kovács Lajos nagyvárad-i joghallgatók a múlt év márczius 1-én kardpárbajt vívtak, melyben *Kovács* sebesült meg. A törvényszéken tegnap volt az ügy főtárgyalása, *Rigó* Lászlót *két heti*, *Kovács* Lajost pedig *két napi* államfogházra ítélte a bíróság. Az ítéletben mindketten és az ügyész is megnyugodtak.

Hivatalsszolgák előléptetése. Rítőok

Zsigmond kir. ítélő táblai elnök *Dalmadi* István orvosházi kir. járásbírói hivatalsszolgát az I-ső fizetési fokozatba, *Vásárhelyi* Mózes nagyvárad-i kir. törvényszéki hivatalsszolgát a II-dik fizetési fokozatba; *Jakab* István bereettyó-ujfalui kir. járásbírói hivatalsszolgát a II-dik fizetési fokozatba és *Nagy* Sándor nagyvárad-vidéki kir. járásbírói hivatalsszolgát a II-dik fizetési fokozatba léptette elő.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: Görög rabszolga.

Szombat: Lotti ezredesei.

Ocskay brigadéros. Ez volt az igazi *Pethes*, a minőnek a budapesti dícséreték után képzeltük: az igazi *Ocskay*, a minőnek *Herzeg* magyaros lelke megalkotta. *Magyarság* és a szerepek teljes átértése jellemezte játékát s tette a legjobb *Ocskay*-vá mindazok közt, kiket eddig láthattunk. Tegnapelőtt *Cyrano* nagyon idegen volt az ő magyaros temperamentumához, azért nem volt benne tökéletes; nos, annál tökéletesebb volt tegnap *Ocskay*-ban. Tökéletlen csak a közönség részvéte volt, mely ilyen kitűnő alkotásnál is botránnyosan üres házzal fogadja a vendégművészt. Azért, hogy pótbárlet van, nem volna szükséges minden este kongni a színháznak az ürességtől.

A vendégművész mellett örömmel láttuk megint *Szarvasit* az ő pompás Szörényijével, *Bérczi* jó palócát, *E. Kovács* Mariskát mint *Tisza* Ilonát és *Pintérnét* mint *Delit*. A többi általában versenyzett az ügyetlenségben; *Szathmáry* sem tudta *Füredi* Hamzáját még csak meg sem közelíteni, pedig tehetség és igyekvés látszott rajta. Egyebekről hallgassunk; pótszezonban kevesebb a bevétel, kevesebb az igyekezet.

Görög rabszolga. Ma este a *Görög rabszolga*, ez a népszerű operett kerül színre a színházban. Az előadás érdekessége, hogy *Iris* szerepét *Bilkey* Irén játssza. A szereposztás egyébként a régi.

Lotti ezredesei. Szombaton este a nagy sikert aratott „*Lotti ezredesei*“ kerül színre. A pompás énekes bohóság szereposztása a régi. A fő női szerepet tudvalevőleg *Amon* Margit játssza.

Az őrnagy ur. Czédább darab alig került még színpadra, mint a *Vigszínházban* tegnap, a mikor is a közönségnek része volt abban, hogy mennyire tudnak menni francia bohózatírók a cochonériákban. Sem a »*Csalj* megédes«, sem a »*Férj* vadászni jár« című trágárságok nem mérkőzhetnek ezzel a darabbal. Annyira fűszerezve van erotikus dolgokkal, hogy azok a bizonyos bakakáplárok is elpirulnak az egyes jelenetek fölött, de még inkább az egyes kitételeken. Leányokat ehhez a darabhoz nem lehet vinni. A felöltöttek színpadává tette ez a darab a színházat, de csak hűnemű felöltöttek számára.

Kurucz Feja Dávid. Fényes Samu hatalmas, nagysikerű darabjából, a „*Kurucz Feja Dávid*“ból az utolsó próbák folynak. A darab a jövő hét premierje lesz.

Radványi Klára vendéggjátéka. Már hírt adtunk, hogy a színházban legközelebb **Radványi Klára**, egy fiatal s igen talentumos énekművész fog szerződötési czélból vendégszerepelni. Mint most már végleg megállapították, Radványi Klára egy estén játszik. E hó 29-én kedden lép föl a „*Czigánybáró*“ Szaffijában.

Pry Pál. Hétfőn este a közbe jött akadályok miatt egy ízben elhalasztott „*Pry Pál*“ kerül színi a színházban. Pry Pál *Krasznay* Andornak legjobb szerepe s bizonyosan nagy lesz az érdeklődés a népszerű, jeles művész alakítása iránt.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 208.

Pótbérlet 9.

Ma, pénteken, 1902. április 25-én

Görög rabszolga.

Operett.

S Z E M E L Y E K:

Helióforus, bővész	— — —	Bérczi Gyula
Aspasai, leánya	— — —	Amon Margit
Antónia, hercegnő	— — —	Székely Anna
Marcus Pompónius	— — —	Szathmáry Árpád
Archias, szobrász	— — —	Dési Alfréd
Diomed, görög rabszolga	— — —	Pintér Imre
Iris	— — —	Bilkey Irén
Curius	— — —	Sik Rezső

HELYTARAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsölye 1 frt 50 kr. Körzék 1 frt 20 kr. Támlaszék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órákor.

Kezdeté 7 és fél órákor, vége 10 órákor.

Holnap szombaton, április 26-án

Lotti ezredesei.

Operette.

REGÉNY-CSARNOK.

A tengerészeti szerződés.

Conan Doyle: Doktor Holmes kalandjai. 5.

Holmes kiegyenesedve ült a székében s a kezét dörzsölte. Láttam az arcáról, hogy ez a rejtély egészen az inyére való.

— Nos és mit tett ön? mormolta idegesen.

— Azonnal tudtam, hogy a tolvaj csak a hátsó lépcsőn jöhetett fel. A főbejárat felé levő lépcsőn találkoznom kellett volna vele.

— Ön meg van győződve róla, hogy nem volt az egész idő alatt a szobában vagy a folyosón elrejtőzve, melyről ön maga mondta, hogy rosszul volt világítva?

— Ez lehetetlen. Sem a szobában, sem a folyosón nincs a legcsekélyebb hely az elrejtőzésre.

— Köszönöm. Kérem folytassa.

A kapus észrevette rémtütemet és feljött utánam a lépcsőn. Együtt futottunk végig a folyosóra s le a meredek lépcsőn, mely a Charles-utcába vezet. E pillanatban hallottam, a mint a közeli torony órája hármát ütött. Háromnegyed tíz volt.

— Ez nagyon fontos körülmény! — szölt Holmes és felírta a számot a kézelőjére

— Künn sötét éjszaka volt és finom, meleg eső esett. A Charles-utcában egy lélek sem járt, de egészen a végén, hol Wiehallal összefut, szokás szerint nagy tolongás volt. Fődetlen fölvel futottunk végig az utcán, míg a sarkon egy rendőrt találtunk.

— Lopás! — kiáltottam lihegve. — A külügyminisztériumból egy roppant fontos okmányt elloptak. Nem ment valaki erre felé?

— Egy negyed órája állok itt, — válaszolt a rendőr — s ez idő alatt csak egy lelket láttam: egy idősebb nagytermetű asszonyt, a ki kendőjébe burkolódzva sietett erre.

— O, ez csak az én feleségem lehetett! — szölt a kapus. — Más senkit se látott?

— Egy lelket sem.

— Akkor a tolvaj az utcza másik vége felé menekült el! — szölt a portás és megragadta karomat.

Én azonban nem nyugodtam bele olyan könnyen s mennél jobban húzott a portás, annál gyanakodóbb lettem.

— Melyik irányba ment az asszony? kérdeztem.

— Nem tudom; — felelt a rendőr. Láttam, hogy erre ment, de nem volt okom rá, hogy megfigyeljem. Ugy látszik nagyon sietős dolga volt.

— Mennyi ideje, hogy elment?

— Csak néhány perceze.

— Hány perceze, talán öt?

— Semmiesetre se több.

— Phelps ur, csak hasztalan vesztegeti az idejét! — szölt a portás. — A feleségemnek semmi köze a dologhoz, elhiheti. Haza ment a lakásunkra, ott meg fogja találni.

— Hol lakik? — kérdeztem.

— Bixtonban, Ephen-utca 16. szám; de ne menjen hamis nyomra, Phelps ur; csak az idejét vesztegeti vele.

Visszatértünk a minisztériumba s átkutatuk a lépcsőt meg a folyosókat, de sikertelenül. A folyosón, mely dolgozószobámhoz vezetett, világosságra viaszosvászon volt végig rakva, melyen minden lépésnek nyoma marad. De, ámbár roppant gondnal megvizsgáltuk, egyetlen lábnyomot sem találtunk.

— Egész este esett az eső?

— Körülbelül hét órától kezdve.

— Hogy lehet hát, hogy az az asszony, a ki kilenc óra tájban volt önnél a szobában, még sem hagyta sáros csizmája nyomát a szobában vagy a folyosón?

— Örülök, hogy ezt említi; nekem is feltűnt ez akkor. De a tisztogató asszonyok a portás kamrájában levetik a cipőjüket és bocskort huznak fel.

— Ez megmagyarázza a dolgot. Tehát az eső és sár daczára sem találtak lábnyomot a padlón meg a viaszosvászon szőnyegen. Ez föltöbb sajátságos. Kérem folytassa elbeszélését.

— Aztán megvizsgáltuk a szobát. Titkos ajtóra nem is lehet gondolni, az ablakok pedig legalább harmincz lábnyira vannak az utcza színe fölött; különben is be voltak zárva és reteszelve. Ha valami csapóajtó lett volna a padlóban, azt már a szőnyegek miatt sem lehetett volna kiányítani; a menyezeten ilyesmi nem lehetett, mert az fehérre van meszelve s minden meglátszik rajta. Fejemet teszem rá, hogy a tolvaj csak a szobaajtón át juthatott be.

— Mi van a kandallóval?

(Folyt. köv.)

NYILTÉR.

CARBOLINEUM

Avenárius szabadalma.

25 év óta jónak bizonyult fakonserváló szer.

Utánzatoktól óvakodjanak.

Carbolineum gyár:

B. Avenarius Amstetten N.-Ö.

Iroda: Bécs, III. Hauptstrasse 18.

Kapható: Andrányi Károly és fiainál Nagyváradon.

SZERKESZTOI POSTA.

Dr. B. F. urnak, Helyben. Az igazság érdekében kijelentjük, hogy a kérdéses czikk előzetes megbeszélés folytán küldetett be hozzánk és ennek megfelelőleg szándékunk is volt közölni. A közlésnek akadályait már kiemeltük tegnapi czikkünk élén.

TAVIRATOK.

Magyar alapítványi hölgy.

Bécs, ápr. 24. A hivatalos lap jelenti, hogy ő Felsője márczius 5-én kelt elhatározással Ernuszt Ilonát a gráci cs. kir. nemesi hölgyalapítvány tagjává nevezte ki. (M. T. I.)

Öngyilkos főügyész helyettes.

Sátoralja-Ujhely, április 24. (Saját tud. távirata). *Hlavathy* József volt főügyész helyettes, kit táblabírói ranggal Szolnokra törvényszéki bírónak kineveztek, ma délelőtt lakásán öngyilkos lett. *Hlavathy* testvéröccse Somlónak a Nemzeti-színház igazgatójának.

A dél-afrikai háború.

Pretória, ápr. 24. Azok között a búrok között, a kiket Rochefort ezredes 15-én a schweizerreneckei támadásnál elfogott, van Delarey-nek egy testvére és Koch tábornoknak egy testvére is. (M. T. I.)

A bepörölt kormány.

Bécs, ápr. 24. Herold képviselő bepörölte a kormányt, mert nem fizette ki két cseh nyelven kiállítottapidij-nyugtáját. A birodalmi törvényszék úgy határozott, hogy a kormány köteles a követeltapidijakat, összesen 2140 koronát, a perköltségekkel és kamatokkal együtt kifizetni. (M. T. I.)

Fagykarak mindentelé.

Budapest, ápr. 24. Az ország különböző részeiből jelentenek fagyot, így Arad, Szathmár, Makó, N.-Szt. Miklós, O-Becse, Brassó, Kézdi-Vásárhely, Veszprém, Hódmezővásárhely, Nagy-Enyed, Nagy-Szombat, Székely-Udvarhely, Sepsiszent-György stb., hol mindenütt kisebb-nagyobb kárt okozott a fagy a vetésekben, különösen pedig a gyümölcsösökben. Egyes helyeken még havazott is. (M. T. I.)

Ellopott aranyérczek.

Déva, ápril 24. (Saj. tud. táv.) *Bornemisza* Tivadar hunyadmegyei aranybányájának pénztárába az éjjel betörték, s az ismeretlen tettesek öt zsák aranyérczet emeltek el.

A Buda hajó katasztrófája.

Budapest, ápr. 24. Az Adria tengerhajózási részvénytársaság igazgatóságához Malagából ma érkezett jelentés szerint az észak-afrikai vonalon hazatérő *Buda* gőzös Malagából kiindulva, az *Ariadne* nevű hollandiai hajóval összeütközött. Az arra hajózó *Murillo* nevű gőzös a veszélyeztetett magyar hajó segítségére ment és a Buda összes utasait és személyzetét felvette és Malagába visszaszállította. A hollandiai gőzös súlyosan megsérült, a Buda azonban az összeütközés folytán,

miután mindenki megmenekült, 300 tonnával elsüllyedt. A Buda biztosítva volt. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Reich Jenő és Társa
Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúli eredeti távirata. —

Határídők.

	Budapest, április 24.
Buza októberre	8 01
Buza áprilisra	8 98
Tengeri	5 16
Rozs okt.	6 58
Zab ápr.	6 86
Káposzta, repce, aug.	

Értéktőzsde.

	Budapest, április 24.
Osztrák hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Államvasút	
Rimamurányi	509 50
Magyar jelzálog	472.—
Salgótarjáni	
Wagon-kölcsön	

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. április 24-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.85
Magyar koronajárdék	97.70
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,1/2%	120.—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,1/2%	100.60
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.75
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	204.—
Tiszszabályozás szegeci sorsjegyek kölcsön	102.75
Osztrák járadékpapírban	101.50
Osztrák járadék ezüstben	101.50
Osztrák járadék aranyban	120.50
Osztrák korona járadék	99.40
Osztrák államsorsjegyek	153.—
Osztrák magyar bank részvény	16.—
Magyar hitelbankrészvény	691.—

Osztrák hitelintézet részvény	674 50
Párisi vista	95.95
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.06
Németbirodalmi márka	117 80
London vista	240 25
20 márkás arany	28 42

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Első nagyvárad gyári festékraktár,

Nagyvárad,

Nagy-Teleki-utca 532. szám, saját ház.

A megye legolcsóbb bevásárlási forrása:

1 kg borostyánkő szobapadlólack	75
1 kg spiritus	1
1 kg amerikai	1
1 kg linoleum	1

5 féle színben gyorsan száradó tükörfénynyel és tartóssággal bírnak.

Száraz és olajbátort festékek minden színben. Szobafestő és mázó ecetek jutányos árban, angol kocsilackok (Nobles et Hoare) ugyszinte belföldi kocsi és butor lackok nagy raktára.

Festék különlegességekben nagy választék!

Vidéki megrendeléseket pontosan és lelkiismeretesen teljesít. Árjegyzék kívánatra ingyen.

Tisztelettel

Gallovits I.

A szőlő OIDIUM betegsége ellen

a legjobb szer a
Dr. ASCHENBRANDT-féle

RÉZKÉNFOR.

Leszállított ára Budapesten:

50 kilogrammos zsákokban á kgr. 46 fillér,
10 és 5 > > á > 50 >

Használata olcsóbb, mert kevesebb kell belőle; biztosabb, mert a lombhoz tapad, a szél is nem fújja; ajánlatosabb — mert a mustot nem büdösíti — mint a tiszta kénpor vagy kénmáj.

A szőlő érését sietteti, a termés minőségét javítja.

Ott, ahol mult évben a peronospora nem tett kárt, de a lisztharmat igen, az első permetezés helyett elég rézkénporral a tőkét beporozni. Ez pedig lényeges költségmegtakarítás. 146

Számos magyar gazda bizonyítványa kívánatra megküldetik.

Megrendeléseket elfogad a

„Magyar Mezőgazdák Szövetkezete“

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz.

Megrendeléseket elfogadnak a vidéki megbízottak is.

A por kapható: Andreyi Károly és flainál Nagyvárad, Kiss Károlynál Nagyvárad, Pontelli Emilnél B.-Püspöki.

ALKALMI VÉTEL.

Figyelem!

Flegman Ármin áruháza

Nagyvárad, Bémer-tér, értesíti a n. é. közönséget, hogy tulhalmozott raktára miatt színes selymeket, napernyőket és selyem blousokat mélyen reduciált árban kiárusít. Mindenki saját érdeke e tényről meggyőződést szerezni. — Minden más raktáron levő cikkek nevezetesen gyönyörű francia batistok, a legújabb fekete és színes ruhakelmék, különlegességek batist-blousok és divatövekben, valamint női fehérnemű, vászon- és asztalneműek ösmert szolid szabott árakban kaphatók.

Minden 5 forintos bevásárlásnál egy 50 cm. méter magas és 40 cm. széles ingyen fénykép!!
Csupán keretért fizetendő 1 forint.

A tavaszi szezon beálltával van szerencsénk raktárunkon levő legújabb saten, selyem, szövet és mosó czákat, gyermekruhácskákat, férfi, női és gyermek keztyűket és harisnyákat ajánlani, melyek a legjobb minőségben és legolcsóbb árban kaphatók. Nagy raktárt tartunk férfi, női és gyermek fehérneműekben, továbbá mindenféle gyermek játékszerekben, gyermekkoszokban és reformszékekben. Szobadiszkek, faldiszkek, pálmák, továbbá evőeszközök, úttazó-kosarak és bőröndök igen olcsó árban kaphatók.

Különös figyelmébe ajánljuk a n. é. vevőközönségnek, hogy minden 5 frtos bevásárlásnál egy 50 cm. hosszú és 55 cm. széles ingyen fényképet adunk, csupán a keretért kell a nagyobb fényképert 1 frt 50 kr., a kisebb fényképnél 1 forintot fizetni. Minden ráfizetés nélkül kap a vevő 5 frtos vásárlás után egy fényképes melltűt, vagy medailont, vagy nyakkendőöt. Megjegyezni kívánjuk, hogy a vevők minden legkisebb bevásárlásról is kapnak szelvényt, mely összegyűjtve 5 vagy 10 forint összegig jogosít fényképre.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

Friss és Társa, korona- és fillér-bazár, Fő-utca.

Minden 10 forintos bevásárlásnál egy 70 cm. méter magas és 50 cm. széles ingyen fénykép!!
Csupán keretért fizetendő 1 forint 50 kr.

5 forint bevásárlásnál mineen ráfizetés nélkül egy ingyen fényképes melltű vagy medailon, vagy nyakkendőöt.

5 forintos bevásárlásnál minden ráfizetés nélkül ingyen fényképes melltű vagy medailon vagy nyakkendőöt.